

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ТЕОРІЯ ФІРМИ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *05 «Соціальні і поведінкові науки»*

Код та найменування спеціальності *051 «Економіка»*

Освітньо-професійна програма *«Економіка підприємства»*

Кваліфікація *бакалавр з економіки*

Ступінь вищої освіти *бакалавр*

Затверджено на засіданні Методичної Ради зі спеціальності *№ 051 «Економіка»*
«30» 08 2024 р. протокол № 1.

Регістраційний номер у навчальному відділі

1. Загальна інформація

Кафедра: [Економіки промисловості](#)
Викладач: Павлов Олександр Іванович, професор кафедри економіки промисловості, доктор економічних наук

Контакти:
(048) 712-40-66
pavlovodessaep@gmail.com

[Профайл](#)

Освітній компонент викладається на 1 курсі у 2 семестрі

Кількість: кредитів - 4, годин – 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	42	22	20
заочна	8	4	4
Самостійна робота, годин	Денна – 78		Заочна – 112

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Теорія фірми» вивчає природу і сутність фірми, еволюцію поглядів на сутність фірми та місце теорії фірми в системі наукових знань. Вивчення ОК «Теорія фірми» спонукає до розвитку системного мислення та аналізу фірми як складної динамічної системи з метою використання отриманих знань у своїй практичній діяльності.

3. Мета освітнього компоненту

Метою ОК є оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками наукової організації, процесів формування і розвитку фірм різного рівня.

Завдання ОК полягають у розумінні природи фірми як економічного інституту, її ролі у регулюванні економічних процесів та відносин між економічними агентами, виробниками та споживачами товарів та послуг.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач повинен

знати:

- організаційні, економічні, правові форми фірми як ринкового суб'єкта;
- закономірності їх функціонування;
- різні концепції теорії фірми;
- організаційну структуру фірми;

вміти:

- розрізняти ті чи інші типи трансакційних угод;
- аналізувати поведінку економічних агентів на ринку;
- аналізувати кон'юнктуру ринку та її вплив на опортуністичну поведінку менеджерів фірми;
- розрізняти економічні інтереси власників фірми, менеджерів і співробітників фірми, які не займають в ній ключові позиції;
- виявляти конкурентні переваги фірм;
- робити порівняльний аналіз моделей поведінки фірм на ринку.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Теорія фірми» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в

[Стандарті вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка»](#) й [освітньо-професійній програмі «Економіка підприємства» підготовки бакалаврів.](#)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки

Загальні компетентності:

- ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
- СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.
- СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
- СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання:

- 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
- 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.
- 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
- 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1. Перелік лекційних завдань

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Змістовий модуль 1. Концепції фірми та її організаційна структура			
1	Тема 1. Фірма як інститут сучасної економіки Теорія фірми як наукова категорія та навчальна дисципліна. Фірма, компанія, підприємство, організація: спільне та відмінне. Фірма та ринок. Ознаки фірми як господарюючого суб'єкта.	2	1
2	Тема 2. Концепції трактування фірми в економічній теорії Ключові питання теорії фірми. Основні концепції фірми: неокласична, неінституціональна, стратегічна, підприємницька, еволюційна. Оцінка конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості галузей промисловості. Методи оцінки конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості окремих підприємств.	3	1
3	Тема 3. Організаційна структура фірми Організаційна структура фірми та зовнішнє середовище. Типи	2	-

№ теми	Зміст теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
	інституціональних угод. Класифікація організаційних структур. Критерії виділення різних типів фірм.		
4	Тема 4. Функції фірми у суспільстві Виживання як глобальна мета фірми. Прибуток як мотив поведінки фірми. Роль капіталізації у діяльності фірми. Різноманітність економічних інтересів співробітників фірми.	3	-
	Всього за ЗМ 1	10	2
Змістовий модуль 2. Поведінка та стратегія фірми			
5	Тема 5. Позиціонування фірми на ринках товарів та послуг Економічна сталість фірми: фактори формування та критерії оцінки. Організація відносин фірми з постачальниками. Маркетинг взаємовідносин зі споживачами.	2	1
6	Тема 6. Стратегія фірми Сутність стратегії фірми та її класифікація. Горизонтальна та вертикальна диференціація продукту. Роль реклами у реалізації стратегії фірми. Проблема «принципал–агент» та її значення для реалізації стратегії фірми.	3	-
7	Тема 7. Моделі поведінки фірми на ринках Конкуренція та класифікація ринкових структур. Взаємодія фірм в умовах різного типу ринкових структур. Порівняльний аналіз моделей поведінки фірми на ринках.	2	1
8	Тема 8. Фірма на міжнародних ринках Види конкурентних переваг фірм на міжнародних ринках. Цінова війна фірм. Участь держави у взаємодіях фірм.	3	-
	Всього за ЗМ 2	10	2
	Разом за ОК	20	4

5.2. Перелік практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1 / 1	Фірма як інститут сучасної економіки	2	0,5
2-3 / 1	Концепції трактування фірми в економічній теорії	4	0,5
4 / 1	Організаційна структура фірми	2	0,5
5 / 1	Функції фірми у суспільстві	2	0,5
6 / 2	Позиціонування фірми на ринках товарів та послуг	2	0,5
7 / 2	Стратегія фірми	2	0,5
8-9 / 2	Моделі поведінки фірми на ринках	4	0,5
10 / 2	Фірма на міжнародних ринках	2	0,5
	Всього	20	4

5.3. Перелік завдань до самостійної роботи

№	Назва самостійної роботи	Кількість годин за змістовими модулями для форм навчання	
		денної	заочної
1	Опрацювання матеріалу і надання письмових відповідей на контрольні питання конспекту лекцій за темами 1-8	16	16
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	-	34
	Тема 3. Організаційна структура фірми Організаційна структура фірми та зовнішнє середовище. Типи інституціональних угод. Класифікація організаційних структур. Критерії виділення різних типів фірм.	-	8
	Тема 4. Функції фірми у суспільстві Виживання як глобальна мета фірми. Прибуток як мотив поведінки фірми. Роль капіталізації у діяльності фірми. Різноманітність економічних інтересів співробітників фірми.	-	9
	Тема 6. Стратегія фірми Сутність стратегії фірми та її класифікація. Горизонтальна та вертикальна диференціація продукту. Роль реклами у реалізації стратегії фірми. Проблема «принципал–агент» та її значення для реалізації стратегії фірми.	-	8
	Тема 8. Фірма на міжнародних ринках Види конкурентних переваг фірм на міжнародних ринках. Цінова війна фірм. Участь держави у взаємодіях фірм.	-	9
2.	<i>Виконання двох індивідуальних робіт:</i>	40	40
	Індивідуальна робота 1	20	20
	1. Фірма як економічний інститут 2. Суспільні функції фірми 3. Типологія фірм 4. Неокласична концепція фірми 5. Неінституціональна концепція фірми 6. Підприємницька концепція фірми 7. Стратегічна концепція фірми 8. Еволюційна концепція фірми 9. Місія та стратегія фірми 10. Внесок Р. Коуза у розвиток теорії фірми 11. Типи внутрішньофірмової структури 12. Види трансакційних витрат за О. Вільямсоном 13. Опортунізм у системі «принципал-агент» 14. Види поведінки фірми на ринку 15. Конкуренція та кооперація фірм		
	Індивідуальна робота 2	20	20
	1. Фірма та зовнішнє середовище 2. Життєвий цикл фірми 3. Класифікація трансакційних витрат 4. Горизонтальна та вертикальна диференціація продукту 5. Капіталізація як особливий мотив поведінки фірми 6. Конфлікт інтересів агентів фірми 7. Економічна природа інформації та її роль в діяльності фірми 8. Бренд та імідж фірми 9. Реклама як фактор диференціації продукту 10. Залежність між розміром фірми та її структурою		

№	Назва самостійної роботи	Кількість годин за змістовими модулями для форм навчання	
		денної	заочної
	11. Поведінка фірми на олігополістичному ринку 12. Цінові війни фірм 13. Види конкурентних переваг фірми на міжнародних ринках 14. Взаємодія фірм в умовах різного типу ринкових структур 15. Фірма та ринок		
3.	Підготовка до підсумкового тестування	22	22
Всього СРС		78	112

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах поточного і підсумкового контролю.

Формами поточного контролю є:

- *модульні контрольні роботи;*
- *виконання і захист індивідуальних завдань;*
- *усне опитування.*

Підсумковий контроль – *диф. залік.*

Здобувач має право отримати диф.залік, якщо він виконав протягом семестру всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів та отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову рейтингову оцінку.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1.		
Лекційний курс*	10	5
Практичні заняття*	10	5
Самостійна робота*	10	20
Тестування	20	20
Всього за змістовний модуль 1	50	50
Змістовний модуль 2.		
Лекційний курс*	10	5
Практичні заняття*	10	5
Самостійна робота*	10	20
Тестування	20	20
Всього за змістовний модуль 2	50	50
Всього	100	100

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті.](#)

Критерії оцінювання аудиторних занять (лекцій та практичних, за одне заняття)

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної бесіди на лекціях та відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми (**денна та заочна форма**).

(**Денна форма**: 5 лекційних та 5 практичних занять у кожному модулі; **заочна форма**: 1 лекційне та 1 практичне заняття у кожному модулі)

Бали		Характеристика	Оцінка
денна	заочна		
2,0 – 1,5	5,0 – 4,0	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки	відмінно
1,4 – 1,0	3,9 – 3,0	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі з незначними помилками. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	дуже добре
0,9 – 0,5	2,9 – 2,0	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	добре
0,4 – 0,1	1,9 – 1,0	Здобувач доволі фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання ОК, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	достатньо
0,1 – 0	0,9 – 0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	незадовільно

Самостійна робота (виконання індивідуальних робіт: денна та заочна форма навчання – 2 роботи (по 1 роботі у модулі))

Бали	Характеристика	Оцінка
10 – 9	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
8 – 6	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
5 – 4	Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
3 – 2	Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
1 – 0	Самостійна не відпрацьована або надані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота (опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції: заочна форма навчання – 4 тема (по 2 теми у кожному модулі))

Бали	Характеристика	Оцінка
5,0 – 4,0	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
3,9 – 3,0	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
2,9 – 2,0	Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
1,9 – 1,0	Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0,9 – 0	Самостійна не відпрацьована або надані незадовільні відповіді	незадовільно

Тестування (під час модульного контролю)

Бали	Характеристика	Оцінка
20 – 16	100 - 81 % правильних відповідей	відмінно
15 – 10	80 – 64 % правильних відповідей	дуже добре
9 – 5	63 – 55 % правильних відповідей	добре
4 – 2	54 – 43 % правильних відповідей	достатньо
1 – 0	42 – 0 % правильних відповідей	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК.

Лекційні заняття: словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія. Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Практичні заняття: виконання практичних робіт з наступним захистом результатів досліджень.

Самостійна робота: робота з навчально-методичними матеріалами, робота з інтернет-ресурсами, реферування, конспектування, науково-пошукова робота здобувачів.

8. Інформаційні ресурси

1. Конспект лекцій з навчальної дисципліни "Теорія фірми" [Електронний ресурс] : освітньо-кваліфікаційний рівень - бакалавр, галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки", спец. 051 "Економіка" / О. І. Павлов ; Одес. нац. технол. ун-т, Ф-т економіки, бізнесу і контролю, Каф. економіки промисловості. — Одеса : ОНТУ, 2022. — 97 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.1869939>

2. Менеджмент організацій і адміністрування: теорія та практика [Електронний ресурс] : кол. монографія / Т. В. Березянюк, О. В. Безпалько, Ю. М. Гринюк та ін. ; за ред. Н. С. Скопенко, О. І. Драган ; Нац. ун-т харч. технологій. — Київ : Кафедра, 2020. — 404 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2292151>

3. Економіка підприємства [Електронний ресурс] : підручник / І. Г. Волинець, Л. С. Громко, В. Л. Загоруйко та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Липич ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк : Вежа-Друк, 2021. — 768 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2140521>

4. Економікс. Ч. 1 : Вступ до економікса. Мікроекономіка [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Баула, Т. М. Вісина, О. М. Лютак та ін. ; Луцьк. нац. техн. ун-т. — Луцьк : Гадяк Ж. В., 2021. — 320 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHNT.2140521>

[w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2271441](https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2271441)

5. Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова, О. Т. Мозгова ; Укр. держ. ун-т залізничного трансп. — Харків : УкрДУЗТ, 2022. — 306 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT.2377050>

Додаткові:

1. Економічна теорія управління фірмою [Текст] : навч. посіб. / Н. Ю. Іванова. — Київ : ЦУЛ, 2010. — 266 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT-cnv.BibRecord.47771>
2. Економіка підприємства (практикум): навч.посіб. [для студ.вищих навч. закладів] / Т.А. Кулаковська. – Одеса: Астропринт, 2014. – 364 с. <https://elc.library.ontu.edu.ua/library-w/DocumentDescription?docid=OdONAHT-cnv.BibRecord.135624>
3. Офіційний веб-портал «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
4. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
8. Офіційний сайт. Законодавча база «Ліга». URL: www.liga.com.ua.
9. Веб-сторінка Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.gov.ua>.
10. Веб-сторінка Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.kiev.ua>.
11. Веб-сторінка Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#).

Викладач ПІДПИСАНО Олександр ПАВЛОВ

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Економіки промисловості
Протокол від «28» 08 2024 р. № 1_

Завідувач кафедри ПІДПИСАНО Олександр ПАВЛОВ

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП «Економіка підприємства»

д.е.н., професор кафедри

економіки промисловості

 ПІДПИСАНО

Тетяна КУЛАКОВСЬКА